

Đi Thăm Sarajevo, Bosnia

Ngọc Hạnh

Sau một ngày đi bộ khá nhiều lên núi, xuống đồi, chúng tôi qua đêm ở khách sạn Westin xinh đẹp, ngủ giấc

ngủ ngon để dậy sớm ngày hôm sau. Phòng ăn mở cửa lúc 6g30, xe buýt khởi hành lúc 8 giờ để đi Sarajevo, thủ đô Bosnia. Hành lý để trước cửa phòng từ hôm trước, mọi người chỉ kéo theo cái valise nhỏ (carry on) gọn nhẹ và cái sách tay. Thời tiết mát mẻ, nắng ban mai nhẹ nhàng, trên cành chim hót líu lo, bụi hồng hoa tươi thắm còn đọng ướm hơi sương chúng tôi lên xe buýt từ già khách sạn.

Xe rời thành phố đông đúc ra ngoại ô vắng vẻ, hai bên xe chạy toàn đồng ruộng mênh mông, phẳng phiu. Tỉnh thoảng có vài căn nhà nhỏ rải rác nằm dọc theo vệ đường. Mùa bắp đã qua, trái đã hái hết chỉ còn thân cây và lá vàng hoe. Có nơi ruộng đã dọn sạch sẽ cho mùa mới, có nơi cây đậu hay cây bắp mùa cũ vẫn còn. Có ruộng đang cày dở dang, chưa xong hoàn toàn. Người ta cày ruộng bằng máy cày. Có ruộng trồng toàn cây olive lá xanh bạt ngàn...

Xe chạy khoảng hơn 1 tiếng ngừng lại nơi nghỉ ngơi (rest area) rộng rãi có motel Bistrica xinh xinh bên cạnh gian nhà khá to bán giải khát, thức ăn cho du khách. Ngoài thức ăn nước uống còn bán nhiều quà lưu niệm, sách báo. Nhà vệ sinh sạch sẽ 7, 8 cái cho nam và nữ. Nhìn chung quanh motel đồng không mông quạnh, chẳng nhà cửa chi cả, có lẽ họ chỉ sống nhờ các xe lớn bé đi ngang qua mà thôi. Bãi đậu xe khá rộng, có cây xăng nho nhỏ. Xe chạy hơn 5 tiếng đến biên giới Bosnia.

Bosnia

Đến trạm kiểm soát mọi người rời xe xuống sắp hàng một chờ trình thẻ thông hành (passport). Ví, túi sách bỏ lại trên xe chỉ mang theo thẻ thông hành. Xe sắp hàng dài ngoằn tuy thế chiếc xe buýt cũng qua trước chúng tôi đậu chờ bên phía Bosnia. Có đến 4 quầy kiểm soát nhưng nhiều khách quá, dù họ làm việc liên tục nhưng chúng tôi vẫn phải chờ gần 1 tiếng mới xong. Nhân viên kiểm soát nhìn từng người một mới chịu đóng dấu vào thẻ thông hành và còn chúc "hành trình tốt đẹp – have a good trip". Có lẽ vì biết du khách phải chờ đợi lâu nên cả hai bên Croatia và Bosnia đều có nhà vệ sinh sạch và rộng.

Từ biên giới vào thành phố mất độ 45 phút. Lúc mới qua khỏi biên giới nhà cửa cất vô trật tự, nhiều núi đồi, là xứ nghèo nhất trong các nước Đông Âu (có thể tôi nghe sai?) nhưng từ từ những nhà dọc theo đường xe chạy khang trang xinh đẹp hơn. Gần đến khách sạn trung tâm thành phố toàn nhà lầu, cao ốc không thấy nhà trệt. Xe đưa chúng tôi đến

khách sạn Europe khang trang có lẽ đến 6, 7 tầng, đối diện ngân hàng xinh đẹp, bên cạnh các cơ sở thương mại to lớn. Cô bạn và tôi ở lầu 4 nhìn xuống sân lộ thiên tầng trệt bày biện cây cảnh bàn ghế xinh xắn cho ai muốn nghỉ ngơi giải lao ngoài sân.

Đại cương Sarajevo, Bosnia:

Sarajevo thủ đô Bosnia và Herzegovina có khoảng 300.000 dân, là trung tâm văn hóa, kinh tế, nghệ thuật, chính trị cả nước. Sarajevo có 170 ngôi đền thờ Hồi giáo lớn nhỏ, nhiều nhà thờ Thiên chúa và nhà thờ Orthodox, gồm nền văn hóa, tôn giáo cả Đông và Tây. Trường Đại học Sarajevo to, thư viện quốc gia đẹp, có xe điện chạy trong thành phố trước nhất ở Âu Châu và thứ nhì trên thế giới sau San Francisco. Sau đệ nhị thế chiến, Sarajevo là thành phố phát triển nhanh chóng nhất và là

một trong 43 thành phố đáng được thăm viếng trên thế giới. Số du khách đến Sarajevo tăng mỗi năm, có gần 600.000 du khách viếng thành phố năm 2012. Về địa lý Sarajevo cao hơn mặt biển 518 mét, nằm giữa núi rừng, đồi. Ngọn núi cao nhất 1,627 m. Khí hậu trung bình 50 độ F. Tháng giêng lạnh nhất 31 độ F, tháng 12 có sương mù, tháng 8 đẹp nhất và tháng 7 ấm nhất 67,5 độ F

Thăm Viếng Thành Phố.

Chúng tôi đến khách sạn nhận phòng xong còn sớm nên rủ nhau đi gần gần trước khi dùng cơm tối. Thời tiết tốt, khí hậu ôn hòa. Rà khỏi cửa quẹo tay trái là thấy các di tích lịch sử để lộ thiên có hàng rào thấp bao quanh. Kế đó các cửa tiệm bán quà lưu niệm lạ mắt vừa đẹp vừa rẻ. Họ chỉ lấy euro hay kuna, tiền địa phương và không nhận mỹ kim. May thay có anh chi Dương trong đoàn có nhiều euro nên chúng tôi mượn trước, lúc về khách sạn đổi tiền trả sau.

Chúng tôi ăn tối nơi khách sạn, phòng ăn rộng rãi xinh đẹp, có mấy bàn dành riêng cho khách Gate I chúng tôi. Cả nhóm gần 40 người gồm 16 Việt Nam và ngoại quốc. Riêng khách sạn Europe cũng có nguồn gốc lâu đời, xây từ 1882 chứng kiến nhiều thay đổi trong thành phố nhưng đã tân trang mới mẻ cho hợp với nhu cầu khách hàng. Nhiều khách tên tuổi đến khách sạn Europe, các chính trị gia, doanh nhân, nghệ sĩ... vì

tọa lạc ngay trung tâm thành phố và đủ tiện nghi, phòng họp rộng rãi, nhiều đầu bếp kinh nghiệm với những thực đơn các quốc gia khác nhau.

Sáng hôm sau chúng tôi viếng thành phố với hướng dẫn viên địa phương buổi sáng và ghé thăm phố cổ Mostar trên đường đi Dubrovnik xinh đẹp thuộc Croatia. Từ chiều hôm trước cô Tina, hướng dẫn viên tổng quát cho biết là mọi người phải mặc áo dài tay, đem khăn để choàng đầu khi vào thăm đền Hồi giáo, mang giày đi bộ cho thoải mái. Xe đưa chúng tôi đến gần cầu Latin (Latin bridge) ngừng lại cho mọi người xuống đi bộ qua bên kia cầu xem các nhà lầu, hàng quán, phố xá bên kia sông...

Khi đi ngang cầu hướng dẫn viên cho biết cây cầu beton cột sắt nhỏ Latin Bridge bắc ngang qua sông Miljacka nổi tiếng khi thái tử nước Áo Franz Ferdinand và vợ Sophie bị ám sát ngày 28/6/1914. Cậu học trò Bosnia 18 tuổi Gavrilo Princip đã giết người thành công, khởi đầu cho thế chiến thứ I. Các đoàn du lịch đều đưa khách đến viếng cầu. Gần khu vực Latin Bridge có viên bảo tàng Gavrilo Princip. Ngày xưa Gavrilo đứng trong dinh thự này dùng súng ám sát vợ chồng thái tử Áo Có người cho cậu là người anh hùng, có người lại bảo cậu ta là kẻ khủng bố. Xéo xéo đầu cầu là thư viện quốc gia tráng lệ nhiều màu sắc. Đứng trên cầu nhìn lên sườn núi, nhà mái đỏ tường trắng san sát rất đẹp xem trù phú thịnh vượng tuy lúc trên xe cô Tina cho biết 50% dân thất nghiệp, Bosnia là nước nghèo nhất trong các nước Đông Âu? Nhìn quanh quần đó đây lại thấy chóp nhọn (minaret) của những tháp đền thờ Hồi giáo nhô lên cao khỏi nóc nhà các kiến trúc khác.

Khi đi ngang nhà thờ lớn cậu hướng dẫn dừng 10, 15 phút cho chúng tôi chụp ảnh. Chúng tôi quấn khăn che kín đầu, đi chân trần, giày dép bỏ phía ngoài khi đến thờ Hồi giáo Gazi Husrev-Bey, ngôi đền lớn nhất Sarajevo, kiến trúc thời Ottoman. Phụ nữ phải mặc áo dài tay, váy dài trong khi quý ông có thể mặc áo ngắn tay. Đền Gazi Husrev-Bey xây từ thế kỷ thứ 16. Tuy hơn 4 thế kỷ nhưng kiến trúc xem còn chắc. Các thảm trong đền cũ kỹ nhưng có lẽ đã thay nhiều lần trong suốt thời gian mấy trăm năm.

Thường thăm trải đền thờ đều thuộc loại đặc biệt, có khi dệt cả mấy năm mới xong 1 tấm rộng cho nơi thờ phượng. Đền này tuy lớn nhất Sarajevo nhưng vẫn nhỏ hơn đền thờ Hồi giáo Blue Mosque ở Thổ Nhĩ Kỳ. Bồn nước to có nóc che, trần nhà chạm khắc tỉ mỉ trước sân đền để tín hữu rửa tay trước khi vào đền. Bên cạnh

đền góc sân phải là nơi an nghỉ các chức sắc hồi giáo thời xa xưa. Bên hông hàng rào đền đường ngang dọc như khu thương xá nhỏ, đầy những hàng quán bán quà lưu niệm, khăn, quần áo, quạt, nón, vật dụng, nữ trang bằng vàng, bạc... những con giống bằng gỗ và bằng kim khí. Chúng tôi đi ngang sân vận động xây từ 1984 cho thể vận hội nay không dùng đến. Trong khi mọi người đi bộ trên vỉa hè hướng dẫn viên chỉ cho chúng tôi xem những hoa hồng Sarajevo "Sarajevo Roses". Tên gọi thật dễ thương làm du khách tưởng tượng đến những bông hoa xinh đẹp, ngát mùi hương. Thật ra đó là dấu vết những đại pháo kẻ thù nghịch bắn phá thành phố rơi lên vỉa hè vào cuối thế kỷ 20 được sơn màu đỏ những nơi hư hỏng nhẹ có hình dáng giống như hoa hồng để tưởng nhớ những người bị giết chết thời kỳ chiến tranh...

Buổi sáng trước khi viếng đền Hồi Giáo chúng tôi có khu đến khu Turkish Bazaar hàng hóa giống khu Bazaar ở Thổ Nhĩ Kỳ, bán rất nhiều loại thảm từ rẻ đến mắc, bán ví, giày, áo da và các quà lưu niệm, các loại nữ trang vàng, bạc, các loại đá bán quý (semi precious) nhiều màu sắc xinh đẹp lấp lánh dưới ánh đèn. Những bình nước, ấm tách, vật dụng bằng bạc bằng đồng hình dáng lạ mắt kiểu cổ. Có tấm thảm trải giường giá 13.000 mỹ kim. Du khách nơi này đông lắm. Phụ nữ Muslim khăn trùm đầu, áo choàng đen dài đến gót chân cũng đến khu phố thị tứ mua sắm.

Chúng tôi lên xe buýt bác tài cho đi xem Mostar, thành phố cổ ở phía Bắc Herzegovina. Nơi này có cây cầu xưa Stari Most Bridge, bắc ngang sông Neretva, con sông nổi tiếng vì nước lạnh nhất thế giới, 7 độ F vào mùa hè, theo lời hướng dẫn viên. Cầu cao 20 mét khỏi mặt nước, dài 30 mét, rộng 4 mét. Cầu xây năm 1557 thay thế cầu treo bằng gỗ, bị pháo kích hư hại vào ngày 9/11/ 1993 khi Croatia và Bosnia có chiến tranh. Địch quân cố ý phá hủy cây cầu vì vị trí chiến lược quan trọng. Khi hết chiến tranh cầu được các nước trên thế giới giúp ngân quỹ và các kỹ sư Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha xây cất lại hình dáng giống như cầu cũ, hoàn thành năm 2004, được Unesco công nhận là di sản thế giới năm 2005. Hai bên đầu cầu có lầu tháp bằng gạch đá chắc chắn. Phố phường hai bên sông buôn bán sầm uất, người đông như hội.

Người bán hàng biết tiếng Anh đủ để buôn bán cho du khách nhưng người địa phương phần lớn không biết tiếng Anh. Các loại hàng hóa, tranh ảnh, quần áo, nhiều quà lưu niệm rất lạ và đẹp. Các tiệm ăn nhiều lắm. Họ che lều, bày bàn ghế lán ra ngoài đường. Khu này không có xe chạy, chỉ thấy khách bộ hành. Có nhà thờ, đền hồi giáo, cái nào cũng trên trăm tuổi Ngay dưới chân tháp trên vách cầu và vách tường bên ngoài tháp canh họ bày cũng bán bự thiếp, những đĩa sứ có hình ảnh địa phương, những món quà lưu niệm khác.

Nhảy Cầu (Jumping from the Stari Most)

Hầu hết các du khách đều đến cầu chụp hình kỷ niệm khi viếng thành phố cổ Mostar. Đứng trên cầu nhìn xuống thấy nước xanh lơ, chảy khá mạnh. Tuy thế hàng năm vào mùa hè đến cuối tháng 7 có lễ hội, thi "nhảy cầu", người xem rất đông. Những người dự thi thường trẻ, can đảm, khỏe mạnh, bơi lội giỏi và phải học kỹ thuật nhảy cầu trước. Dù sao môn thể thao đó nguy hiểm đến tinh mệnh, chết dễ như chơi vì nước lạnh và độ cao cây cầu từ 20 m đến 24 m tùy mực nước lên xuống. Nếu bị tai nạn người nhảy cầu có thể tàn phế suốt đời. Ngoài người nhảy cầu chuyên nghiệp có những người nhảy cầu để mưu sinh vì quá nghèo. Nhảy cầu xong xin tiền du khách.

Nơi đây có "The Mostari Diving Club". Ai muốn nhảy cầu ghi tên vào sổ, đóng 25 euros hay 27 mỹ kim kể cả du khách. Nếu ghi tên mà bỏ cuộc họ được hoàn lại 10 euros. Người nào nhảy cầu thành công sẽ được miễn

lệ phí cả đời. Tên tuổi họ được ghi vào cuốn sổ to và lưu giữ đời nọ sang đời kia. Từ 2004 đến 2016 và có 1,877 ghi tên nhảy cầu gồm 5 phụ nữ.

Đi Lạc

Tôi xin chia sẻ với quý độc giả về kinh nghiệm đi lạc. Nhờ duyên may tôi có cơ hội đi đó đây với gia đình hay bè bạn tình ra đã 30 năm, khi đi đường bộ, khi đường thủy, dài hơn 3 tuần, ngắn chỉ 1 tuần, an toàn, chưa bao giờ bị lạc. Lần này tôi lạc đoàn ở phố cổ Mostar đông đúc để mọi người phải chờ có lẽ đến 40 phút. Các bạn lo lắng, chị Dương, chị Ngọc thì cầu nguyện. Tôi lạc đoàn vì mãi mê chụp ảnh và người địa phương không biết tiếng Anh. Sau cùng phải nhờ trung tâm du lịch gọi cô Tina giúp. Thường đoàn du lịch Mỹ đúng giờ, nếu đến trễ quá 15 phút là du khách phải lo lấy phương tiện di chuyển, tìm về khách sạn một mình. Buổi đầu cuộc hành trình cô Tina có cho mỗi người số điện thoại cô nhưng tôi lại để trong túi sách trên xe buýt.

Theo tôi khi du lịch nên luôn luôn mang theo số điện thoại hướng dẫn viên như mang thẻ thông hành phòng khi rủi ro lạc đường hay gặp tai nạn gì khác. Nếu bị lạc nên đứng ở vị trí cũ khi cùng đi với các đoàn viên khác. Chụp ảnh hay ghi tên điểm hẹn phòng khi hồi đường, người địa phương sẽ chỉ dẫn dễ dàng hơn. Luôn mang theo tiền, thẻ căn cước, điện thoại, máy ảnh dù chỉ rời xe vài tiếng. Có thể mang giấy nháp nhỏ và bút.

Sau khi tôi trở lại với đoàn xe buýt tiếp tục ăn bánh và chúng tôi đến khách sạn Lapad ở Dubrovnik, thành phố xinh đẹp của Croatia vào buổi chiều khi nắng đã nhạt, đàn chim đang vỗ cánh bay về tổ.

Khi đi lạc tôi có mấy câu thơ con cóc

Đi Lạc

*Mãi ngắm mãi nhìn lạc mất đoàn,
Phen này ắt hẳn khó an toàn.
Phố phường đông đúc người xa lạ,
Đoàn viên đi hết chẳng ai còn.*

*Nước chảy mây bay giờ hẹn qua,
Giờ này xe buýt đã đi xa.
Đền thờ Hồi giáo nằm đây đó,
Phố lạ quê người ta với ta.*

*Trung tâm du lịch cũng tìm ra,
Nhờ người gọi giúp cô Tina.
Trưởng đoàn nhanh nhẹn vui mừng đến,
Hoa ra xe buýt vẫn chờ nha.*

*Vô cùng cảm tạ cô Tina,
Và các đoàn viên xe buýt nhà.
Xin chúc bình an khi thượng lộ,
Hành trình thú vị buổi đi xa*

Chiều hôm ấy chúng tôi dùng cơm tối tại khách sạn Lapad phong cảnh nên thơ, có sông có núi ngay phía trước khách sạn, chỉ cách con đường. Tôi lại nhớ cảnh đẹp Nha Trang hay Vũng Tàu. Quê hương tôi cũng có núi cao, biển rộng và ao ước dân Việt nam cũng ấm no hạnh phúc như dân tộc các quốc gia khác

VA, mùa Thu 2017
Ngọc Hạnh